

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בסי"ד

שם הקורס: לוח השנה העברי

שנה"ל תשע"ח, סמסטר א

שם המרצה: ד"ר שי ואלטר

מסלול/התמחות: תלמוד

היקף שעות: 1 ש"ש

תוכן הקורס ומטרותיו:

- א. הכרת מושגי היסוד של הלוח היהודי.
- ב. הקניית יכולת חישוב של לוח השנה היהודי.
- ג. העמקת הידע בנושא הקורס בספרות התלמודית והרבנית.
- ד. מתן כלים ללימוד טקסטים הקשורים ללוח היהודי.
- ה. הקניית יכולת שילוב תכני הקורס במערכת החינוך הפורמלית.

יחידות הוראה בקורס:

1. מבוא:
  - 1.1 מבוא ללוח היהודי.
  - 1.2 מושגי היסוד של לוח היהודי.
2. חלק חשבוני:
  - 2.1 חשבון המולדות.
  - 2.2 כללי העיבור.
  - 2.3 הדחיות וטעמיהן.
  - 2.4 עיקר בהר"ד ועיקר וי"ד.
3. היסודות ההלכתיים של הלוח היהודי.
4. מחלוקות בלוח היהודי:
  - 4.1 מחלוקת רס"ג ור"א בן מאיר.
  - 4.2 עיגול דרב נחשון גאון.
  - 4.3 לוחות הטור.
  - 4.4 מחלוקת רמ"ז בתימן.
5. הלוח היהודי – עקרונות ויישומים חינוכיים.

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

חובות/זרישות הקורס

מטלת חובה חישובית (איננה נושאת ציון). הציון בקורס על-פי מבחן מסכם (100%)

ביבליוגרפיה חובה:

- ש' ואלטר, "שיטת רס"ג בקביעת החודש – הבעיה האסטרונומית ופתרונה", יודעי בינה ג (תשס"ו), עמ' 56-40
- ש' ואלטר, "תגובה למאמר: 'האם נשוב לקדש חודשים על-פי הראייה?'", יודעי בינה ד (תשס"ז), עמ' 53-23
- י' טובי, "המחלוקת על מחזור רמ"ז בתימן", מחקרי עדות וגניזה, ירושלים תשמ"א, עמ' 193-228
- ר' שר-שלום, "'האם נשוב לקדש חודשים על-פי הראייה?'", יודעי בינה ד (תשס"ז), עמ' 22-9

ביבליוגרפיה רשות:

- ח"י בורנשטיין, מחלקת רב סעדיה גאון ובן מאיר בקביעת שנות ד"א תרפ"ב-תרפ"ד, ורשא תרס"ד
- ש' ואלטר, "בחזרה למכתב ראש הגולה: עיון מחודש בכללי הלוח העברי באמצע תקופת הגאונים", יד יצחק, בעריכת ש' ולנר, כרם ביבנה תשס"ג, עמ' 170-244
- ש' ואלטר, ריאליה קלנדרית וידע אסטרונומי בסוגיות קידוש החודש, עבודת דוקטור, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן תשע"א
- י' לוינגר, "שלושת סוגי המולדות", סיני קיח (ניסן-אייר תשנו), עמ' עא-פב
- י' לוינגר, "חיזוי הראייה של הירח החדש: שיטת הרמב"ם, לאור ההלכה ומדע-זמננו", תחומין יד (תשנ"ד), עמ' 473-500
- ר' שר-שלום, שערים ללוח העברי, נתניה תשס"ט²
- א' שטרן, "שיטת רס"ג בקידוש החודש", יודעי בינה ג (תשס"ו), עמ' 24-39
- S. Stern, *Calendar and Community, A History of the Jewish Calendar: Second Century BCE - Tenth Century CE*, Oxford 2001